

Avrupa Birliği'nde Dijital Dönüşümün Ekonomi Politikliği*

The Political Economy of Digital Transformation in the European Union

Sadık Demirbağ¹, Şehriban Kaya²

Öz

Avrupa Birliği (AB) için dijital alan, ekonomik ve sosyal bütünleşme sürecinin bir parçası olarak görülmektedir. Buna karşın, üye ülkeler arasında dijitalleşme düzeyine yönelik önemli farklılıklar ve derinleşen dijital boşluk, politik alana zarar vermektedir. Bu makale, Birliğin dijitalleşme hedefleri ekseninde Avrupa yurttaşlarının yaşadığı eşitsizliği ve yoksunluğun eleştirisini ekonomik politik perspektifte tartışmış, dijital dönüşüm sürecini AB'de sosyal adalet, eşitlik ve sürdürülebilir kalkınma gibi yaklaşımlar ekseninde ele almıştır. Bu kapsamda, AB'nin dijitalleşme sürecine yönelik strateji belgeleri ve raporları analiz edilmiş, ayrıca Birlik tarafından yayınlanan Dijital Ekonomi Toplum İndeksinde (DESI) yer alan Dijital Beceriler ve Dijital Altyapı verileri kullanılmıştır. Araştırmaya ilişkin temel bulgular, Birliğin dijitalleşme sürecinde ülkeler arası kapsayıcılık, yakınsama ve toplumsal içerme konusunda düşük bir performansa sahip olduğunu, bu durumun da bölgeler arası dijital altyapı farklılıkları ve insan kaynağının yetersizliğini derinleştirdiğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, AB'nin dijital dönüşüm sürecine yönelik 2030 hedefleri için öngörülebilir değerlendirmeleri ortaya koymak açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Temel Haklar, Dijitalleşme, Ekonomi Politik, Dijital Boşluk

Abstract

The digital area is considered a part of the European Union's (EU) economic and social integration process. However, significant variations in the level of digitalization among member states coupled with widening digital gap, cause challenges to the political sphere. This article examines the inequalities and deprivation experienced by European citizens within the framework of the Union's digitalization objectives, from an economic-political standpoint. It also discusses the digital transformation process within the EU, exploring approaches such as social justice, equality, and sustainable development. In this context, the article analyses strategy documents and reports about the EU's digitalization efforts, utilizing data on digital skills and digital infrastructure from the Digital Economy and Society Index (DESI) published by the Union. The main findings of the research indicate that the EU has low performance in terms of cross-country inclusivity, convergence, and social integration in the digitalisation process, and this situation deepens inter-regional digital infrastructure differences and inadequacy of human resources. This condition inter-regional disparities in digital infrastructure and highlights inadequacies in human resources. These findings hold significance in providing insights into foreseeable challenges for the EU's digital transformation process, particularly concerning the 2030 targets.

Keywords: European Union, Fundamental Rights, Digitalisation, Economy Politic, Digital Gap

1. GİRİŞ

Dijital dönüşüm, AB'de toplumsal ve ekonomik dönüşüm sürecinin en önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Bu dönüşüm süreci, küresel alanda gelişen teknolojik rekabet ve Birlik içerisinde yaşanan sorunlara karşı bir cevap niteliği taşımakla birlikte, reaktif bir politik yaklaşıma sahiptir. Bu reaktif yaklaşımın temelini

Birliğin bütünleşme sürecinde yaşadığı ekonomik krizler oluşturmuştur. 2008 yılında yaşanan küresel kriz, AB'de işsizlik oranlarını artırmış, AR-GE yatırımları ve nitelikli işgücünün yaratılması konusunda da yetersizlikleri gün yüzüne çıkarmıştır. Krizin ve yapısal sorunların birbirine eklenmesi, Avrupa yurttaşları için yoksulluk gerçeğini ve teknolojik altyapı konusunda bölgesel eşitsizliği

* In this article, the principles of scientific research and publication ethics were followed. / Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

¹ Sadık Demirbağ

ORCID ID: 0000-0002-3642-5866

Öğr. Gör., Sakarya Üniversitesi, Rektörlük, Sakarya, Türkiye. sadikdemirbag@sakarya.edu.tr

Lecturer, Sakarya University, Rectorate, Sakarya, Türkiye. sadikdemirbag@sakarya.edu.tr

² Şehriban Kaya

ORCID ID: 0000-0002-5509-4847

Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, İzmir, Türkiye. sehriban.kaya@deu.edu.tr

Assoc. Prof. Dr., Dokuz Eylül University, Faculty of Business, Department of Tourism Administration, İzmir, Türkiye. sehriban.kaya@deu.edu.tr

Geliş Tarihi/Received : 22.05.2024

Kabul Tarihi/Accepted : 09.08.2024

Çevrimiçi Yayın/Published : 21.08.2024

Makale Atf Önerisi / Citation (APA):

Demirbağ, S., Kaya, Ş. (2024). Avrupa Birliği'nde Dijital Dönüşümün Ekonomi Politikliği. *İzmir Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 31-41. DOI:10.47899/ijss.1488440

derinleştirmeye devam etmiştir.

2010 yılında açıklanan Avrupa 2020 Stratejisi, küresel rekabet sürecinde büyümenin ve sürdürülebilirliğin dijitalleşme sürecinden geçtiğini vurgularken, Birliğin yapısal sorunlarına değinmiş ve nicel bağlamda çeşitli hedefler belirlemiştir. 2020 yılına kadar büyüme, istihdam, AR-GE ve eğitim başlıkları çerçevesinde hedefler tutturulmaya çalışılmış, ancak istenen başarının elde edilememesinin ardından, 2030 hedefleri oluşturularak Avrupa toplumu arasında dijital becerilerin geliştirilmesi ve dijital bağlamda bölgesel eşitsizliğin azaltılması hedeflenmiştir. Bu iki temel hedef, özünde Birliğin istihdam politikaları çerçevesinde esnek iş modelleri geliştirme, işsizliği azaltma ve daha üst yaş gruplarını işgücüne dahil etmeyi amaçlamıştır. Ancak dijitalleşme çerçevesinde uygulanması hedeflenen bu politikaların karşısındaki gerçeklik yoksulluk ve sosyal dışlanma olmuştur.

Avrupa yurttaşları, dijital boşluk gerçeği altında süregelen koşullar çerçevesinde sosyal ve ekonomik anlamda bir mücadele içerisinde. Yoksulluğun ve sosyal dışlanmanın özellikle eğitim düzeyi ve işsizlik ile yakından bağlantılı olduğu görülmekte, Avrupalı yurttaşların yaklaşık yarısı dijital araçları kullanma konusunda temel beceri düzeyinden de yoksundurlar. Dijital altyapıların varlığı konusunda yakınsama düzeyinin düşük olduğu AB'de kapsayıcılık, ortak politikaları uygulama konusunda eksik, toplumsal içirme ise zayıftır.

Teknik bağlamda dijitalleşmeye ilişkin ihtiyaçların ve beklentilerin vurgulandığı strateji belgelerinin aksine ortaya çıkan yapısal sorunlar, AB için eşitlik ilkesinin önemini ortaya koymaktadır. Bu anlamlandırma arayışı da temel haklar perspektifinden dijitalleşmenin ekonomi politikasından geçmektedir. Dijitalleşme hedefleri çerçevesinde, AB'deki dijital dönüşümü ikincil veriler üzerinden tartışan bu makalede, AB yurttaşlarının dijital alandaki eşitsizlik ve yoksunlukları ekonomik politik perspektif ile tartışmaya açmıştır. Makale, teorik bağlama dijitalleşmenin ekonomi politikasını yerleştirmekte ve sonrasında AB'de dijitalleşme politikasını ele almaktadır. Ardından, Avrupa dijital eşitliğinin genel boyutlarını nicel veriler üzerinden eleştirerek tartışma ve sonuç bölümleri ile sonlanmaktadır.

2. DİJİTALLEŞMENİN EKONOMİ POLİTİKASI

Ekonomi politik yaklaşım, kaynakların üretimi, dağıtımını ve tüketimi sürecinde bireylerin ekonomik çıkarlarını etkileyen toplumsal ilişkileri, özellikle de güç ilişkilerini incelemektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde, bir toplumun kendisini nasıl organize ettiği, faaliyetlerini nasıl yönettiği ve toplumun karşılaştığı zorluklarla nasıl başa çıkabildiği önemlidir. Bu başa çıkabilme durumu, insanların yeniden

üretme ve toplumlarını ayakta tutabilmeleri için ihtiyaç duydukları şeylere nasıl sahip olduklarına karşılık gelmektedir (Mosco, 2009).

Toplumsal ve tarihsel dönüşüm sürecini anlama hedefini sürekli ön plana çıkaran eleştirel ekonomi politik yaklaşım, bütünsel ve tarihsel bir bakış açısına sahip olmakla birlikte, toplumsal yaşamda eşitlik ve adalet hususunu göz önünde bulundurmaktadır. Tarihsel süreç, üretim ve tüketim sürecine bağlı olarak toplumsal gelişmelere yeni soluklar getirmiştir. 19. yüzyılda buhar makinesi ve demiryolları üzerine inşa edilen üretimi anlayış, 20. yüzyılda petrokimyaya dayalı tüketimi modele (Stiegler, 2012) dönüşmüş, 21. yüzyılda ise dijitalleşme süreci aracılığıyla yerini hem üretimi hem de tüketimi modele bırakmıştır. Söz konusu tüketimi model, 2008'de yaşanan küresel ekonomik krizin ardından büyük veri ve bu veriler üzerinden gelişen madde ötesi ekonomi anlayışına evrilmiştir. Ekonomik ve toplumsal alanda paradigma değişiminin yaşandığı bu koşullarda, toplumun kendini nasıl organize ettiği, sorunlarla nasıl başa çıktığı ve toplumsal eşitliğin nasıl gözetildiği önem kazanmıştır. Çünkü toplumun ayakta kalması ve refahını artırması, politik sürecin bir parçası olmuştur. Bu süreç de esas olarak ekonomi politikasının kendisi haline gelmiştir (Mosco, 2009).

Ekonomik ve toplumsal dönüşüm ekseninde dijitalleşme, günümüzün en büyük zorluklarından ve fırsatlarından birini temsil etmekte, toplumsal ve ekonomik yaşama dair düzenleyici ve dönüştürücü bir güce sahiptir (Birnbaum ve diğerleri, 2021). Bilginin ve verinin dijital alanlara aktarıldığı, kullanıldığı ve saklandığı teknolojiler, ülkeler arası küresel rekabetin, pazarın ve coğrafi yakınsamanın önemli dinamiklerini oluşturmaktadır. Ortaya çıkan değer de devletlerin politik tercihlerini etkilemektedir.

Dijitalleşmenin getirdiği bilgiye dayalı üretim anlayışı, sayısal değerler ve kodlar üzerinden bilgiyi bir meta olarak pazara sunmaktadır. Bu metaya erişim düzeyi, bireylerin sahip olduğu dijital ve iletişim teknolojileri konusundaki bilgi birikimi, ekonomik gücü ve yaşadığı bölgenin/ülkenin teknolojik altyapısı ile ölçülmektedir. Buradaki kriterler, bireylerin ağa ve bilgiye erişimi konusunda eşitlik durumunu sorgular hale getirmektedir. Bu çerçevede eleştirel ekonomi politik yaklaşım, dijitalleşme sürecine ilişkin farklı sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine sahip ülkeler ve aynı toplumdaki farklı kesimler arasındaki ağa erişim konusunda oluşan eşitsizlik hususunu en temel başlıklardan biri olarak ele almaktadır (Başaran, 2005). Literatürde 'dijital boşluk', 'dijital uçurum' veya 'sayısal uçurum' olarak anılan bu eşitsizlik durumu, farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki bireyleri, haneleri, işletmeleri ve coğrafi bölgeleri hem bilgi ve iletişim teknolojilerine (BİT) erişim fırsatları hem de interneti çok çeşitli faaliyetler için

kullanmaları açısından coğrafi alanlar arasındaki ayrımı tanımlamada önemli bir faktördür (OECD, 2001).

Dijitalleşme, toplumsal ve ekonomik kapasitenin gelişimi konusunda katalizör görevine sahip olmasına karşın, dijital boşluğu derinleştirebilmektedir. Bugün ulaşım ve BİT başta olmak üzere sağlık, eğitim ve tedarik zinciri gibi dijitalleşmenin yoğun olduğu alanlarda rekabet düzeyi yüksektir. Bu durum, dijital boşluğun yüksek olduğu ülkeler ve bölgeler için bu alanlarda rekabet etme şansını azaltmakta ve boşluğu derinleştirmektedir. Bu gerçeklik, dünyanın en büyük ortak pazarı olan AB için önemli bir sorunsaldır. Dijitalleşmenin beklenen yüksek ekonomik verimliliğine ve mikro düzeyde gözlemlenen başarısına rağmen, yoksulluk riskiyle ilgili sorunlar Avrupa için geçerliliğini korumaktadır (Kwilinski ve diğerleri, 2020).

Bir nüfus içinde, BİT'e erişimi olan ve ağ ortamında sunulan hizmetlerden yararlanan ve yararlanamayan bireyler arasındaki eşitsizliğe karşılık gelen dijital boşluk (Cedfop, 2024), Avrupa toplumunda ekonomik ve toplumsal eşitsizliği derinleştirmektedir. "Çevrimiçi nüfus" içindeki sosyo-ekonomik eşitsizlikler olarak karşımıza çıkan dijital uçurumun dijital eşitsizliğe dönüşüm süreci de hız kazanmıştır (Stiakakis, Kariotellis, ve Vlachopoulou, 2009). Öyle ki dijital eşitsizliğin kişisel erişim boyutunda en önemli göstergesinin yoksullaşma olarak gösterildiği Avrupa'da 94,6 milyon kişi yoksulluk ve sosyal dışlanma riski ile karşı karşıyadır (Eurostat, 2024a). Bilgisayara ve internete erişimin görece daha kolay olmasına karşın, bu araçlara sahip olmanın maliyeti gelir dağılımındaki eşitsizliğe işaret etmektedir. Dijital teknolojilere erişim ve fırsat eşitsizliği, BİT kullanıcılarının sahip olduğu kapasiteye odaklanıldığında dışlanmanın bir sonucu olarak değerlendirilebilir (Szeles, 2018).

AB, üye ülkelerin dijital dönüşümü konusunda herkes için işleyen dijital bir ekosistemi, adil ve rekabetçi bir dijital ekonomiyi; açık, demokratik ve sürdürülebilir bir dijital toplum ile küresel düzeyli dijital alanda bir oyun kurucu olarak Avrupa'nın inşasını hedeflemektedir. Bu stratejik hedefler, sadece belli bir sektörü değil, aynı zamanda toplumun tüm dinamiklerini kapsayan bir anlayışı temsil etmektedir. Ancak bu anlayış, politikaların uygulanmasında ve tabana yayılmasında önemli sorunları açığa çıkarmaktadır. Çünkü her ne kadar AB, toplumun tüm dinamiklerini kapsayan bir anlayışı benimsemeyi taahhüt etse de Birliğin kapsayıcılık ve yakınsama konusunda mütevazî bir performansla sahip olup içerme konusunda etkisinin zayıf olması sorunları derinleştirmektedir.

Bu bağlamda, yoksulluk, dışlanma ve eşitsizlik temelinde dijitalleşmenin Avrupa toplumları üzerindeki etkinliğini inceleme konusunda bir analize ihtiyaç vardır. Bu

çerçevede AB'de dijitalleşme sürecinin DESI'de yer alan dijital beceriler ve dijital altyapı temelinde incelenmesi, mevcut durumu görmek adına net bir çerçeve çizecektir.

3. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DİJİTALLEŞME POLİTİKASI

AB, bütünleşme sürecinde ortaya çıkan iç ve dış krizlere karşı politika önerileri ve çözüm stratejileri geliştirmektedir. Özellikle Tek Pazar'ın güçlenmesi, Birlik için temel bir motivasyon kaynağı olurken, bu süreçte iç ya da dış etkenlere bağlı olarak gelişen krizler, Birliği yeni politika arayışlarına itmiştir. Son 15 yılda iki önemli kriz, AB'yi ekonomi politikaları ekseninde yeni stratejiler üretmeye yönlendirmiştir. Bu krizlerden ilki, 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizdir. Bu kriz, AB'nin ekonomik ve sosyal bütünleşme sürecine zarar vermiş ve yapısal sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Özellikle istihdam, büyüme, küresel rekabet ve kaynaklara erişim konusunda makro düzeyli sorunlar yaşanmıştır (European Parliament, 2019). Kriz sonrası işsizlik oranı %21'in üzerine çıkmış, işgücüne katılım konusunda yaklaşık 80 milyon insanın düşük veya temel becerilere sahip olduğu görülmüştür. Yoksulluk ise işsizlik ve düşük beceri/egitim ekseninde bir sonuç olarak göze çarpmaktadır. Kriz öncesi, 80 milyon Avrupalı yoksulluk riski ile karşı karşıya kalırken, bu sayının 19 milyonunu çocuklar oluşturmuş, çalışan nüfusun %8'i ise yoksulluk sınırının üstüne çıkacak kadar kazanç elde edememiştir (European Commission, 2010).

Birlik, bu sorunlara cevap verebilmek ve politikalarını somutlaştırmak adına, Avrupa 2020 Stratejisi'ni yayınlamıştır. Bu strateji özünde, kriz sonrası istihdam olanaklarının artırılması, yoksulluğa karşı mücadele edilmesi, akla dayalı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme ile yenilik alanında sürdürülebilir bir kalkınma sürecinin gerçekleştirilebilmesi için uzun vadeli bir özelliğe sahiptir. 2020 yılına kadar, 20-64 yaş arası nüfusun %75'inin istihdam edilmesi, AB GSYH'sinin %3'ünün AR-GE'ye ayrılması, okulu erken bırakanların payının %10'un altına çekilmesi, gençlerin en az %40'ının yüksek lisans mezunu olmasının sağlanması ve yoksulluk riskiyle karşı karşıya kalan Avrupa yurttaşlarının sayısının 20 milyon kadar azaltılması temel hedefler haline gelmiştir (European Commission, 2010).

Bu hedefler çerçevesinde, özellikle yüksek performansla sahip internetin yaygınlaştırılması, bireylerin dijital becerilerinin geliştirilmesi ve böylece istihdam fırsatlarının artırılması hedeflenmiştir (European Commission, 2010). Somut bir zemine indirgenen bu hedefler için Avrupa, Dijital Gündem'i amiral bir girişim olarak belirlemiştir. Gündem, dijital okuryazarlık ve erişebilirliği destekleyen eylemler yoluyla, tüm Avrupa vatandaşlarının internet erişimini ve kullanımını teşvik etmeyi, açık ve rekabetçi hızlı

internet altyapısına ve ilgili hizmetlere yatırımı teşvik eden istikrarlı bir yasal çerçeve sağlamayı hedeflemiştir. Ayrıca ağ kurulum maliyetlerini azaltmak amacıyla bayındırlık işlerini koordine etmek için yasal bir çerçeve oluşturmayı da amaç edinmiştir (European Commission, 2010).

Avrupa 2020 Stratejisi, küresel rekabet de düşünülürken, büyümenin ve sürdürülebilirliğin dijitalleşme sürecinden geçtiğini vurgularken, AB ekonomisini etkileyen diğer önemli kriz, COVID-19 salgını olmuştur. Bu pandemi süreci, Avrupa sanayisi başta olmak üzere, mikro ölçekli işletmeler ve girişimciler ve işçiler için ekonomik belirsizliklerin ve işlerini sürdürmeleri konusunda zorlukların ortaya çıkmasına neden olmuştur. İlk olarak Birlik, kriz sürecine bir yanıt olarak yeşil ve dijital dönüşümün sürdürülebilirlik, kapsayıcılık, süreklilik, dayanışma ve sosyal standartlara uyum ilkeleri etrafında inşa edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Özellikle dijital geçişle birlikte, Avrupa'nın teknoloji alanında liderlik hedefini gerçekleştirmesi için Birliğin kendi standartlarını oluşturmasını altını da çizmiştir (Council of the European Union, 2020)

Birliğin belirlemiş olduğu yol haritasının ardından, Avrupa'nın Dijital 10 Yılı adlı politika programıyla da dijitalleşme alanında belirlenen 2030 hedeflerinin temelini atmıştır. 2021 yılında yayınlanan bu politika programı ile üye ülkeler arasındaki yakınsamanın artırılması amaçlanmış ve Birlik düzeyindeki diğer politik alanlarının da geliştirilmesi hedeflenmiştir. Süreç, bugün iletişim ve medya teknolojilerinde referans aracı olmanın ötesinde, toplumsal dönüşüm süreci için de önemli bir dayanak noktası haline gelmiştir. Çünkü dijital hedefler, dijital boşluğun kapanması konusunda somut alanlara sahiptir. Öyle ki, dijital beceriler ve dijital altyapılar bağlamında iki önemli ana hedef bulunmaktadır:

Nüfusun dijital becerilerle donatılması ve yüksek düzeyde dijital beceriye sahip profesyonellerin yetiştirilmesi,

Güvenli ve sürdürülebilir performansa sahip dijital altyapıların oluşturulması (European Commission, 2021).

Birlik düzeyinde toplumsal yaşamın tüm alanını kapsayan dijital anlayış, bütünleşme sürecinin aktif bir şekilde devam ettiğini ve Birlik düzeyinde bu alanlara yönelik reform politikalarının gerekliliğini iddia etmektedir. Tüm bu politika alanları dikkate alındığında, Avrupa'da toplumsal eşitlik meselesinin ön plana çıktığı ve AB'de bölgeler arası dijital boşluğun önemli bir sorunsal olduğu ifade edilmektedir (European Commission, 2021). Avrupa toplumunun dijitalleşme süreci, günümüzün dijital dönüşümünün salt bir yansıması değil, Birliğin ekonomik bütünleşmesinin bir sonucudur. Bu çerçevede AB, Birlik genelinde dijital uçurumu herkes için erişilebilir ağı

geliştirilmesiyle kapatmayı hedeflemiştir (Official Journal of the European Union, 2022). Bu hedefler göz önüne alındığında AB; insan merkezli, temel haklara dayalı, kapsayıcı, şeffaf ve açık bir dijital ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Böylece, üye devletlerin kolektif anlamda dayanıklılığının güçlendirilmesi ve dijital uçurumun kapatılması hedeflenmektedir (Official Journal of the European Union, 2022). Dijital 10 Yıl Programı çerçevesinde yukarıda ifade edilen hedefler somutlaştırılmıştır. Dijital becerilere ilişkin bu somut hedefler, 16-74 yaş arasındaki yurttaşların en az %80'inin temel dijital becerilere sahip olması; Birlik bünyesinde en az 20 milyon bilişim uzmanının istihdam edilmesidir. Dijital altyapıların güçlendirilmesine ve bölgesel eşitsizliğin azaltılmasına yönelik hedefler ise Birlik sınırları içerisinde tüm yurttaşların en az 5G performansına eşdeğer yeni nesil kablosuz yüksek hızlı ağlara erişiminin sağlanmasıdır (Official Journal of the European Union, 2022).

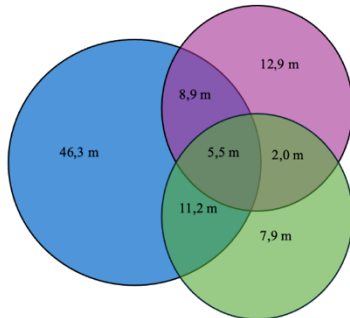
Dijital 10 Yıl Politika Programı, ortak ilerlemeyi; yerel, bölgesel, ulusal ve Avrupa düzeyinde tüm paydaşların katılımını sağlamak için üye devletlerle yakın iş birliğine dayanmaktadır. Avrupa Ekonomik ve Sosyal Politika Koordinasyonunun yanı sıra, güçlü bir dijital anlayış içeren İyileşme ve Dayanıklılık Tesisinin uygulanmasının da tamamlayıcı nitelikte olduğu ifade edilmektedir (European Commission, 2023a) Ancak 2030 hedefleri, AB'nin dijitalleşme sürecine yönelik toplumsal değil, teknik bağlamda bir çözüm arayışı içerisindedir. Buradaki asıl sorun, AB'de dijital alana erişim konusunda var olan yoksulluğun getirdiği kaygı ve toplumun gelecekte refah seviyesi yüksek olan gruplardan kopmasıyla Birlik içerisinde daha fazla ayrımcılığa ve eşitsizliğe maruz kalacağı endişesidir. Bu durum, dijital eşitsizliğin temel bir yansımasıdır.

4. AVRUPA DİJİTAL EŞİTLİĞİNİN GENEL BOYUTU

İstihdamı ve sosyal gelişmeyi sağlayarak yurttaşlarının refahını tesis etmeyi amaçlayan AB, bu hedefler doğrultusunda sosyal dışlanma ve ayrımcılığa karşı mücadeleyi benimsemiştir (Official Journal of the European Union, 2007). Bu çerçevede Birlik, yıllar içerisinde ortaya çıkan iç ve dış tehditler, ihtiyaçlar ve fırsatlar çerçevesinde daha fazla politik ve ekonomik alanı dahil ederek bütünleşme sürecini sürdürmüş, kazanımlarını da antlaşmalar ekseninde güvence altına almaya çalışmıştır. Buradaki güvence, bütünleşmenin ortaya çıkardığı ekonomik ve toplumsal değerlerin tüm yurttaşlar için eşit bir şekilde dağıtılması veya yurttaşların bundan eşit ölçüde yararlanması için geliştirilmesidir. Ancak kararların somut alana yansıması ile ekonomik ve siyasal alana ilişkin eşitlik ilkesinin işlevselliği arasındaki dengenin sağlanması önemli bir sorunsaldır.

AB için dijital alanda eşitlik anlayışı, dijitalleşme sürecinin hukuki ve toplumsal boyutunu ortaya koymaktadır. Dijital eşitlik, bir yanda dijitalleşmenin getirdiği uygulamalar ve düzenlemeler aracılığıyla bu alandaki gelişmelerden etkilenen yurttaşlara yönelik koruyucu ve önleyici kuralları ortaya koyarken, diğer yandan dijitalleşmenin sosyo-ekonomik katkısı bağlamında yurttaşlar arasında erişim hususunu ele almaktadır (European Commission, 2022).

Herkesin bilgiyi yaratabildiği, erişebildiği, kullanıp paylaşılabildiği ortak bir dijital alanın geliştirilmesi, 27 üye ülkeye ve yaklaşık 450 milyon nüfusa sahip AB için önemli bir hedef olmasına karşın, AB önemli meydan okumalarla karşı karşıyadır. Toplumsal ve teknik anlamda dijitalleşme süreci, yurttaşların ekonomik ve toplumsal yaşama katkısı noktasında becerilerinin geliştirilmesini ve aynı süreçte de ülkelerin ve bölgelerin dijital altyapılarının güçlendirilmesini gerektirmektedir. Bu açıdan, Avrupa 2020 Stratejisi'nin ve Avrupa Dijital Gündemi'nin ortaya koyduğu niceliksel hedefleri ele almak ve bu hedeflerin toplumsal yaşamda dijital boşluğu kapatmaları konusundaki fırsatlarını ve risklerini iyi değerlendirmek gerekmektedir.

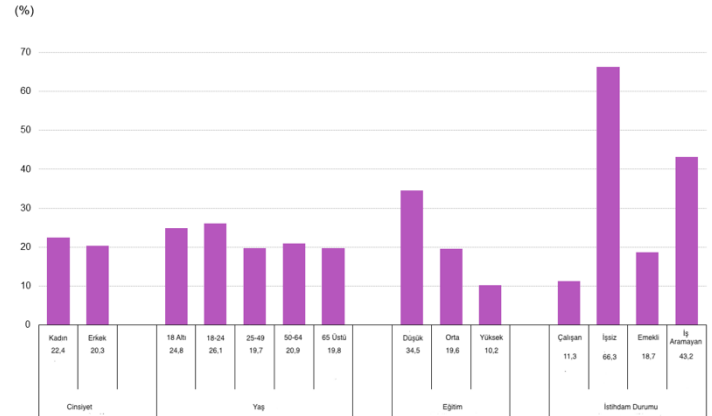
Şekil 1. AB'de Risk Türüne Göre Analiz Edilen Yoksulluk veya Sosyal Dışlanma Riski Altındaki Kişilerin Sayısı (2023)

Eşitlik ilkesi altında Avrupa'da dijital boşluğa ilişkin temel sorunsalların başında, yoksulluk ve sosyal dışlanma riskleri ile yurttaşlar arasında dijital beceri farklılıkları ve dijital altyapı farklılıkları gelmektedir. 2008 krizi öncesi, yaklaşık 80 milyon Avrupalı yoksulluk riski altında yaşarken, 2010 yılı verilerine göre bu sayı krizin ardından yaklaşık 115,5 milyona ulaşmıştır (Antuofermo ve Meglio, 2012). Aradan geçen 10 yılı aşkın sürenin ardından, yoksulluğun Avrupa için bir gerçek olmaya devam ettiği görülmektedir. 2023 yılı verilerine göre, AB'de yoksulluk veya sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya kalan 94,6 milyon kişi arasında yaklaşık 5,5 milyon kişi, Şekil 1'de yer alan her üç yoksulluk ve sosyal

dışlanma kategorileri altında yaşamaktadır. Bunun yanı sıra, hem yoksulluk riskiyle karşı karşıya olup hem de toplam gelirin düşük olduğu hanelerde yaşayan birey sayısı 11,2 milyona ulaşmıştır. 8,9 milyon kişi ise yoksulluk riski yaşamamasının yanı sıra, maddi ve sosyal yoksunluğu da hissetmektedir (Eurostat, 2024a).

Yoksulluk ve yoksunluk gerçeğinin altında yaşayan geniş Avrupalı kitlesi, sahip olduğu sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerden dolayı kendi içerisinde önemli bölümlere sahiptir. Yoksulluk ve sosyal dışlanmayı Avrupa yurttaşları arasında en görünür hale getiren temel bileşen işgücüne katılım durumudur. Avrupa nüfusu içerisinde çalışan ve işsizler arasında büyük bir yoksulluk ve sosyal dışlanma makası söz konusudur. Çalışanların sadece %11,3'ü yoksulluk ve sosyal dışlanma riski ile karşı iken, işsizlerin %66,3'ü bu riskleri daha fazla yaşamaktadır (Eurostat, 2024a). İstihdam kategorisinin temel bileşenlerinden emekliler ve iş aramayanlar da önemli düzeyde yoksulluk riskiyle karşı karşıyadır. Emeklilerin yaklaşık %20'si, iş aramayı bırakanların da yaklaşık %43,2'si bu gerçeklikle yaşamaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Sosyo-Ekonomik Özelliklere Göre Yoksulluk veya Sosyal Dışlanma Altındaki Gruplar (2023)

İstihdam sürecine dahil olmanın yoksulluk üzerinde önemli ölçüde etki ettiği günümüz Avrupası'nda eğitim düzeyleri de belirleyici bir etkiye sahiptir. Düşük eğitim düzeyine sahip 18 yaş ve üzeri kişilerin üçte birinden fazlası yoksulluk veya sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıyadır. İstihdam ve eğitim düzeyinin yoksulluk ve sosyal dışlanma düzeyleri üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülürken, farklı cinsiyetler ve yaş grupları arasındaki düzeylerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu durum, eğitim düzeyine bağlı olarak işgücüne katılım sağlayan veya çalışmayan bireylerin yoksulluk ve sosyal dışlanma riskleriyle karşı karşıya kalmaları konusunda belirleyici bir etkinin olduğu öngörülmektedir.

2023 verilerine göre, AB'de yaş gruplarına göre yoksulluk oranlarının 18 yaş altı nüfusun %24,8'i, 18-64 yaş arası nüfusun %22,2'si ve 65 yaş üzeri nüfusun %19,8'inin

yoksulluk veya sosyal dışlanma riski ile karşı karşıya olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Avrupa Birliği'nde Yaş Gruplarına Göre Yoksulluk Oranları

Yaş Grupları	2010 (%)	2023 (%)
18 Yaş Altı	26,9	24,7
18-64 Yaş Arası	23,3	22,2
65 Yaş ve Üzeri	19,8	19,8

2008 Ekonomik Krizi, AB'de derinleşen işsizliği ve büyüyen bir yoksulluğu ortaya çıkarmıştır. AB de ortaya koyduğu Avrupa 2020 Stratejisi ile bu sorunun varlığını kabul etmiş ve gelecek 10 yıla ilişkin toplumsal yaşamın birçok alanını kapsayan özellikle eğitim, AR-GE altyapısı, istihdam ve sürdürülebilir büyüme konusunda bir vizyon ortaya koymaya çalışmıştır. Tüm bu alanların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi uzun vadede AB'de yoksulluğu ve işsizliği azaltabilecek hedefleri somutlaştırabilir ancak son 13 yıllık süreç, 2008 krizinin ardından yoksulluğun önemli düzeyde düşmediğini, özellikle yüksek yaş grubunda aynı kaldığını göstermektedir (Tablo 2).

Yine bir krize ve küresel bağlamda gelişen rekabet sürecine cevap verme niteliği taşıyan Dijital 10 Yıl Hedefleri ise dijitalleşme temelinde daha teknik, sektörel bağlamda güçlendirmeyi amaçlayan ve işsizlikle mücadelede dijital becerilerin bir çözüm yolu olacağını vurgulamaktadır. Bu anlayış, Avrupa yurttaşları arasındaki yoksulluğa karşı çözüm arayışından çok iş dünyasının ve AB'nin küresel rekabette üçüncü ülkelere karşı konumunu sağlamlaştırmayı hedeflemektedir. Bu duruma ilişkin en önemli örneklerden biri, AB'nin Dijital 10 Yıl Hedefleri çerçevesinde 2030 yılına kadar 20 milyon BİT uzmanının yetiştirilmesidir. Bu hedef ilk başta işgücü piyasalarında dijitalleşme ile işgücü piyasasını güçlendiren, özellikle genç kuşaklara yeni istihdam fırsatları sağlayan bir anlayışı vurgulayabilir. Ancak bu hedef, özellikle AB'nin dijital rekabette Çin ve Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) karşı güçlü bir şekilde konumlanmasını göstermektedir (European Parliament, 2021a).

BİT alanında gelişen rekabet ve talep edilen işgücüne karşın AB, son üç yılda mütevazı bir gelişim göstermektedir. 2024 DESI verilerine göre, Avrupalılar arasında bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim ve iş birliği becerisi, problem çözme, dijital içerik oluşturma ve güvenlik gibi alanları kapsayan temel beceri düzeyi %55,56'dır (European Commission, 2024). AB'nin Dijital 10 Yıl Hedefleri çerçevesinde Avrupa yurttaşlarının %80'inin en azından dijital becerilere sahip olması hedeflenirken, 2023 yılında %53,92'lik düzeye sadece yaklaşık %1,5'lük bir artış gözlemlenmiştir (European Commission, 2024). Bu alandaki kısıtlı artış göz önüne alındığında, Avrupa toplumunun yaklaşık yarısının

çevrimiçi sunulan hizmetlere erişime ilişkin beceri konusunda sorun yaşadığını göstermektedir. Bu da dijital teknolojilerin günlük yaşamdaki ihtiyaçların karşılanması için kullanımını ve çevrimiçi olarak sunulan hizmetlere erişim için engel teşkil etmektedir. Dijital becerilere ilişkin bölgeler arası eşitsizlik ön plandadır. Özellikle Romanya ve Bulgaristan, sırasıyla %35,52 ve %27,73'lük oranlarıyla genel ortalamaya yakın diğer ülkelere nazaran daha düşük bir düzeye sahiptir (European Commission, 2024). Geçmişte gözlemlenen verilere göre, dijital becerilerin artırılmasına yönelik önlem alınmaz ise 2030 yılına kadar nüfusun yalnızca %59'u temel dijital becerilere sahip olabilecektir (European Commission, 2023a).

Diğer yandan dijital teknolojiye olan bağımlılık arttıkça, beceriye dayalı işgücü talebi artmaya devam etmektedir. Bu talep karşısında, AB'de BİT sektöründe faaliyet gösteren firmaların sayısının artmasına karşın BİT uzmanlarının sayısı bu artışa cevap verememektedir. Öyle ki, 2020-2023 yılları arasındaki BİT uzmanları ve mezunları oranında da yüksek bir başarı görülmemektedir. 2020 yılında AB'de BİT uzmanı oranı %3,90 iken 2023 yılında bu oran %4,60'a yükselmiştir. BİT mezunu oranlarında da benzer düzeyli yükseliş söz konusudur. 2020 yılında %3,80 olan BİT mezunu oranı, 2023 yılında %4,20'ye ulaşmış ve son üç yılda kısıtlı bir gelişim göstermiştir (European Commission, 2024). Güney, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri bu alanda mezun verme ve uzmana sahip olma konusunda AB ortalamasının altında kalmıştır. Kuzey ve batı Avrupa ülkeleri ise daha yüksek değerlere sahip olmakla birlikte; bu bölgelerdeki ülkelere göre görece daha küçük ekonomilere sahip olan Estonya, Malta, İrlanda ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi gibi ülkeler, çok uluslu bilişim ve teknoloji şirketlerinin ülkelerindeki faaliyetleri nedeniyle bu alanda daha fazla BİT uzmanı istihdam etmektedir.

Dijital altyapılara ilişkin genel veriler incelendiğinde, gigabayt bağlantısı sağlamak için kritik öneme sahip olan fiber ağlar, hanelerin yalnızca %56'sına ulaşmaktadır. 5G nüfus kapsamı %85 seviyesinde iken, 5G bağımsız ağların dağıtımı geri planda kalmıştır (European Commission, 2024). 5G kullanıcılarının beklentileri ve sektör ihtiyaçlarının yanı sıra kırsal ve kentsel alanlar arasındaki uçurumun giderilmesi ve kalitenin artırılması açısından hala yetersizdir (European Commission, 2023a).

Kırsal ve uzak alanlar da dahil olmak üzere bağlantıya yatırım yapmak, özellikle Dijital Haklar ve İlkeler Bildirgesi ile uyumlu olarak, giderek daha yüksek hız gerektiren dijital fırsatlara ve faaliyetlere eşit erişim sağlamanın anahtarıdır. Şu anda, tesise kadar fiber dağıtımındaki ilerlemeye rağmen, kırsal hanelerin %55'ine hala çok yüksek kapasiteli sabit bir ağdan internet hizmeti verilememektedir. Nüfusun yoğun olduğu kırsal alanların %65,3'ü 5G

kapsamında değildir ve kırsal hanelerin %9'u herhangi bir sabit ağ kapsamında yer almamaktadır (European Commission, 2023a).

5. SONUÇ

AB'nin dijitalleşme politikası, Birliğin bugün uluslararası alanda üçüncü ülkelerle yaşadığı dijital rekabetin ve krizler sonrası Birlik sınırları içerisinde oluşan sorunlara karşı bir çözüm arayışının yansımasıdır. Birlik için buradaki temel motivasyon kaynağı, Tek Pazar'ı korumak adına üçüncü ülkelere karşı dijital egemenliğini güçlendirmek, norm ve standartlarıyla diğer ülkelere yön vermektir (European Commission, 2021).

Dijitalleşme süreciyle işgücü alanları geliştirmek, bireyleri bu alanlarda çalışabilecek beceriyle donatmak ve sürdürülebilir bir üretim ve ekonomi modeli yaratmak, uzun vadede Birliğin küresel rekabetine de destek sağlayacak hedefleri barındırmaktadır. İlk aşamada yurttaş, ekonomik kalkınma ve güçlü bir Tek Pazar anlayışı üçgeninde ele alınabilecek dijitalleşme süreci, 27 üye ülkenin sahip olduğu farklı insan kaynağı, teknolojik altyapısı ve politika farklılığından dolayı, uzun projeksiyonlu hedeflerin tutturulması konusunda soru işaretlerini barındırmaktadır.

AB'de BİT alanında nitelikli insan kaynağının artırılması, başta internet altyapısı, erişilebilirlik ve kapsayıcılık konusunda bölgeler arası eşitsizliklerin azaltılması konusunda teknik hedeflerine karşın, 2024 verileri ve Komisyon'un açıklamaları bu hedeflerin tutturulamayacağı yönündedir. Son 10 yıldaki sürekli büyümeye rağmen, 2022'de tüm AB genelinde istihdam edilen BİT uzmanlarının sayısı 9,37 milyon olmuştur. Mevcut koşullar altında, AB'deki BİT uzmanlarının sayısının 2030'a kadar 12 milyona ulaşması düşünülmekte ve 2030 hedefinin yaklaşık sekiz milyonunun gerisinde kalması öngörülmektedir (European Commission, 2023b).

İnterneti satın alma gücü konusunda bölgeler ve gruplar arası eşitsizlik devam etmektedir. 2023 yılı verilerine göre, yoksulluk riski taşıyan bireylerin evde kişisel kullanım için internet bağlantısına sahip olmayanların oranı %6,9 olmuş, bu oran Bulgaristan ve Romanya'da %20'inin üzerinde devam etmiş; Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin birçoğunda da ortalamanın üstünde seyretmiştir (Eurostat, 2024b).

Dijital uçurum, yani dijital kaynaklara erişimi olanlar ile olmayanlar arasındaki keskin uçurumu büyütmede, Avrupa genelinde mevcut eşitsizlikleri sosyal dışlanmayı derinleştirme tehdidinde bulunmaktadır. Avrupa'da nüfusun neredeyse yarısı temel dijital becerilerden yoksunken, önemli bir kısmı internete erişim sağlayamamaktadır. Bu uçurum yalnızca erişim meselesi

değil, fırsat meselesidir.

Ekonomik krizlerin yarattığı baskı, AB için bütünleşme sürecine yönelik yeni politik adımları beraberinde getirmiştir. Dijitalleşme süreci de 21. yüzyılın getirdiği sorun ve ihtiyaçlara karşı yeni bir çözüm aracı olarak sunulmakla birlikte, önerilen politik yaklaşımlar heterojen özelliklere sahip AB ülkeleri ve yurttaşları için ortak bir reçete sunma konusunda soru işaretleri taşımaktadır. Bu kapsamda, Avrupa yurttaşlarının dijitalleşme, yoksullukla mücadele ve bireylerin dijital becerilerinin güçlendirilmesine yönelik AP'ye sunulmuş olduğu sorular söz konusudur. 2030'a gelindiğinde vatandaşların sadece %59'unun temel dijital becerilere sahip olacağı süreçte Komisyon, üye ülkelerin dijital okuryazarlık oranlarını iyileştirmelerine ve AB vatandaşları arasında dijital becerilerin benimsenmesini teşvik etmelerine destek olmak için hangi önlemleri alacaktır? (European Parliament, 2023b). Üye devletler, Avrupa vatandaşlarına dijital becerileri edinmelerinde gerekli eğitim ve öğretimin sağlanması sürecinde nasıl destek olabilirler? (European Parliament, 2022). Komisyonun yetişkinler arasında, özellikle daha az gelişmiş bölgelerde dijital becerilerin iyileştirilmesine yönelik stratejisi nedir ve bu konuda 2021-2027 yılları arasında hangi eylemler planlanmaktadır? (European Parliament, 2021b). İşgücü piyasasına ilişkin çalışanların haklarının korunmasını nasıl teşvik etmeyi ve dijital dönüşümün adil ve etkili bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayarak tüm çalışanların yeni fırsatlardan yararlanmasını nasıl sağlayacaktır? (European Parliament, 2023a).

AB için küresel rekabet sürecinde büyüme ve sürdürülebilirlik dijitalleşme sürecinden geçmektedir. Birlik tarafından sunulan 10 yıllık hedef projeksiyonları ihtiyaç ve problemleri açık ve net bir şekilde ortaya sunarken, sorunların çözümü konusunda 'nasıl' sorusunu cevaplama yetersiz kalmaktadır. Dijital boşluğun çözümüne ilişkin sunulan hedeflerin nicel veriler çerçevesinde Birliğin ekonomik ve teknolojik performansı ile sınırlandırılması, meseleyi yurttaş ve hak bağlamından uzaklaştırmaktadır. Bu sorunsala karşı AB ilkelerini, yurttaşların haklarını ve değerlerini gözetip geliştirdiği, kapsayıcı ve temel haklara dayalı dijital bir ekosistemin varlığı önemli bir hedef olarak sunulsa da herkesin erişebildiği, kapsayıcı, şeffaf ve açık bir dijital ortamın teşviki eşitlik ilkesi temelinde sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Antuofermo, M. ve Meglio, D. E. (2012). 23 % of EU citizens were at risk of poverty or social exclusion in 2010. Eurostat Statics in Focus. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488>

- /5584436/KS-SF-12-009-EN.PDF.pdf/85506ae5-6fc7-4eb1-bfda-0b74c5b5b1b2?t=1414693706000
- Başaran, F. (2005). İnternetin ekonomi politiği. M. Binark, & B. Kılıçbay içinde, İnternet, Toplum, Kültür (ss. 32-52). Ankara: Epos Yayınları.
- Birnbaum, L., Wilhelm, C., Chilla, T. ve Kröner, S. (2021). Place attachment and digitalisation in rural regions. *Journal of Rural Studies*. 189-198.
- Cedefop (2024). Dijital uçurum/dijital bölünme. <https://www.cedefop.europa.eu/et/tools/vet-glossary/glossary/digitale-kluft>
- Council of the European Union. (2020). Council conclusions on a recovery advancing the transition towards a more dynamic, resilient and competitive european industry. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13004-2020-INIT/en/pdf>
- European Commission. (2010). Europe 2020 a strategy for smart, sustainable and inclusive growth. <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
- European Commission. (2021). 2030 digital compass: the European way for the digital decade. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0118>
- European Commission (2022). European declaration on digital rights and principles for the digital decade. <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/82703>, (04.07.2024).
- European Commission (2023a). *2030 digital decade: report on the state of the digital decade 2023*. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2023-report-state-digital-decade>
- European Commission (2023b). Questions & answers on the first report on the state of the digital decade. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_4620.
- Eurostat (2024a). Living conditions in europe-poverty and social exclusion. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion&oldid=584082#Poverty_and_social_exclusion
- Eurostat (2024b). Persons who cannot afford internet connection for personal use at home by age, sex and income group, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mddu07a/default/table?lang=en
- European Commission (2024). DESI 2024 indicators. https://digital-decade-desi.digital-strategy.ec.europa.eu/datasets/desi/charts/desi-indicators?period=desi_2024&indicator=desi_dsk_bab&breakdown=ind_total&unit=pc_ind&country=AT,BE,BG,HR,CY,CZ,DK,EE,EU,FI,FR,DE,EL,HU,IE,IT,LV,LT,LU,MT,NL,PL,PT,RO,SK,SI,ES,SE
- European Parliament (2019). A decade on from the crisis - main responses and remaining challenges. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/642253/EPRS_BRI%282019%29642253_EN.pdf
- European Parliament (2021a). Europe's digital decade and autonomy. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/695465/IPOL_STU\(2021\)695465_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/695465/IPOL_STU(2021)695465_EN.pdf)
- European Parliament (2021b). Acquisition of basic digital skills among European citizens. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2021-001217_EN.html
- European Parliament (2022). *Lack of digital skills in Europe*. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2022-004017_EN.html
- European Parliament (2023a). Digitalisation and the future of the labour market. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2023-002440_EN.html
- European Parliament (2023b). *The EU's strategy for increasing digital literacy rates among citizens*. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2023-003101_EN.html
- Kwilinski, A., Vyshnevskiy, O. ve Dzwigol, H. (2020). Digitalization of the EU economies and people at risk of poverty or social exclusion. *Journal of Risk and Financial Management*, 1-14.
- Mosco, V. (2009). *The political economy of communication*. London: SAGE Publications Ltd.
- OECD (2001). *Understanding the digital divide*. OECD Digital Economy Papers, No. 49, OECD Publishing, Paris.
- Official Journal of the European Union. (2007). *Treaty of Lisbon*.

https://publications.europa.eu/resource/cellar/688a7a98-3110-4ffe-a6b3-8972d8445325.0007.01/DOC_19

Notes of the Institute for Computer Sciences, Social-Informatics and Telecommunications Engineering, 26. 43-54.

Official Journal of the European Union. (2022). Establishing the digital decade policy programme 2030. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D2481>

Stiegler, B. (2012). Politik ekonominin yeni bir eleştirisi için. İstanbul: Monokl Yayınları.

Stiakakis, E., Kariotellis, P. ve Vlachopoulou, M. (2009). From the digital divide to digital inequality: secondary research in the European Union. Lecture /1173874.

Szeles, M. R. (2018). New insights from a multilevel approach to the regional digital divide in the European Union. Telecommunications Policy, 452-463.

© 2019 & 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license. (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

EXTENDED ABSTRACT

Aim and Significance

The digital transformation process in the European Union serves not only as a strategic policy response to the increasing technological and economic competition on a global scale but also as a crucial mechanism to address the economic and social crises the Union has faced in recent years. These crises have adversely impacted the welfare of European citizens and the overall economy, leading to growing concerns about income inequality and employment challenges. These challenges have further exacerbated the persistent issues of poverty and regional disparities that have lingered since the Union's inception. The EU's digital transformation goals focus on bridging the digital divide by equipping citizens with digital skills, training a qualified workforce, and establishing comprehensive digital infrastructures across the Union. However, despite these long-term strategic goals, current risks related to poverty and social exclusion continue to affect various demographic groups. This article aims to critically examine the issues of inequality and poverty faced by European citizens within the context of the EU's digitalization objectives from a critical economic and political perspective.

Methodology

This article situates the economic policy of digitalization within a theoretical framework and then outlines the broader context of digitalization policy in the EU. In doing so, it analyzes strategy documents and reports related to the EU's digitalization process and utilizes data on Digital Skills and Digital Infrastructure from the Digital Economy and Society Index published by the EU.

Findings

The primary issues contributing to the digital divide in Europe include the risks of poverty and social exclusion, as well as disparities in digital skills and infrastructure among citizens. Before the 2008 Economic Crisis, about 80 million Europeans were at risk of poverty, a number that surged to 115.5 million by 2010. Over a decade later, poverty remains a significant challenge in Europe. As of 2023, 94.6 million people within the EU continue to face the threat of poverty and social exclusion.

Despite rising competition and demand for labor in the Information and Communication Technology (ICT) sector, the EU has shown only modest progress in recent years. According to the 2024 Digital Economy and Society Index (DESI), only 55.56% of Europeans possess basic digital skills, including information and data literacy, communication, collaboration, problem-solving, digital content creation, and security. The EU's Digital Decade Goals aim for 80% of European citizens to have at least basic digital skills by 2030, yet progress has been slow, with only a 1.5% increase observed between 2022 and 2023, bringing the figure to 53.92%. This limited progress suggests that nearly half of European society struggles with the digital skills needed to access online services, impeding the use of digital technologies in daily life.

Investments in connectivity, particularly in rural and remote areas, are essential to ensuring equitable access to high-speed digital opportunities and services in alignment with the European Digital Rights and Principles. However, significant gaps remain. Despite advancements in fiber-to-the-premises deployment, 55% of rural households still lack access to very high-capacity fixed networks, 65.3% of densely populated rural areas are not covered by 5G, and 9% of rural households have no fixed network coverage at all.

The EU's digitalization policy reflects its efforts to remain competitive in the global digital landscape and address internal challenges exacerbated by recent crises. The Union's key motivation is to strengthen its digital sovereignty to protect the Single Market and to influence global norms and standards. However, despite technical targets aimed at increasing the number of qualified professionals in the ICT sector and reducing regional inequalities—especially in terms of internet infrastructure, accessibility, and inclusiveness—the data from 2024 and statements from the European Commission indicate that these targets are unlikely to be met. While the number of ICT specialists in the EU grew continuously over the past decade, reaching 9.37 million in 2022, projections suggest that the EU will fall short of its 2030 target, with an estimated shortfall of approximately eight million ICT experts.

Discussion and Conclusion

The digital divide—referring to the stark gap between those with access to digital resources and those without—is exacerbating existing inequalities across Europe and poses a significant threat of deepening social exclusion. With nearly half of the European population lacking basic digital skills and a significant portion still unable to access the internet, this

divide extends beyond mere access; it is fundamentally a matter of opportunity.

The pressures created by economic crises have prompted the European Union to take new policy steps toward integration. While the digitalization process is presented as a solution to the challenges and needs of the 21st century, the proposed policy approaches raise questions about their effectiveness in offering a common remedy for the heterogeneous EU countries and their citizens.

For the EU, growth, and sustainability in the global competitive landscape hinge on successful digitalization. The Union's 10-year target projections clearly identify needs and problems, yet they fall short in addressing the critical question of "how" to solve these issues. The focus drifts away from the context of citizenship and rights by confining the goals for addressing the digital divide within the parameters of the Union's economic and technological performance. Although the EU emphasizes the creation of an inclusive, rights-based digital ecosystem that upholds and advances its principles, citizen rights, and values, achieving an accessible, inclusive, transparent, and open digital environment requires a stronger commitment to equality.

In conclusion, the current approach may not fully address the socio-economic disparities across its member states, while the EU's digitalization strategy outlines ambitious goals for bridging the digital divide. A more holistic strategy, grounded in fundamental rights and inclusivity, is essential for ensuring that all citizens benefit equally from digital advancements. This approach would not only align with the EU's core values but also foster a more equitable digital future for all Europeans.